

TAMÁS EVANGÉLIUMA*

Bevezetés Ezek azok a rejtett szavak, amelyeket az élő Jézus mondott. És Didymosz Júdás Tamás leírt.

1 És ő mondta: „Aki megtalálja e szavak értelmét, nem fogja megízlelni a halált.”

2 ¹Jézus mondja¹: „Aki keres, ne hagyja abba a keresést, míg nem talál. ²És amikor találni fog, megdöbben. ³És amikor megdöbben, csodálkozni fog. ⁴És ő királlyá lesz a mindenség felett.”

3 ¹Jézus mondja: „Ha azok, akik titeket vezetnek, azt mondják nektek: ‘Nézzétek, a királyság a mennyben van!’, akkor az ég madarai megelőznek titeket.

²Ha azt mondják nektek: ‘A tengerben van’, akkor a halak előznek meg titeket.

³A királyság azonban bennetek és rajtatok kívül van.”

* Jelen fordítás a Nag Hammadi könyvtár kutatásának legjelentősebb munkacsoportja, az eredetileg Hans-Martin Schenke által alapított Berliner Arbeitskreis für koptisch-gnostische Schriften 1996-ban megjelent kritikai szövege (Kurt Aland: *Synopsis Quattuor Evangeliorum*. 1996 - második javított kiadása 1997) és az azt kiegészítő Stephen J. Pettersen, James M. Robinson és Hans-Gebhard Bethge (Hans-Martin Schenkével konzultálva) által készített angol fordítás (*The Fifth Gospel. The Gospel of Thomas Comes of Age* kötetben, 1998) alapján készült. A magyar fordítás, amennyire azt a nyelvi sajátosságok lehetővé teszik, a minél teljesebb szöveghűsége törekszik.

Közzéteszi: Czire Szabolcs

A berlini munkacsoport döntéseit hivatott érthetővé tenni egy sor közhasználatú jelzés szerepeltetése a fordítás rendjén:

() A kerek zárójelben szereplő szavak nem szerepelnek a kopt eredetiben, de megkönnyítik az eredeti szöveg hangulatának, közlésmódjának érzékelését.

< > A hegyes zárójelben olyan szavak jelennek meg, melyeket a fordítás rendjén a kéziratban megjelenő hibás szöveg korrigálására javasolnak.

[] Szögletes zárójelben a kéziratban levő hiányok, lyukak kiegészítésére javasolt szavak jelennek meg. A legtöbb esetben a kutatócsoport tud javaslatot tenni a hiány pótlására, néhány esetben azonban kénytelenek üresen hagyni a zárójelet.

{ } A kapocs azt jelzi, hogy a fordítók kihagytak valamit a kéziratból, tévesnek minősítve azt.

¹ Az ige múlt időben is visszaadható. Amikor a mondások narratív keret nélkül jelennek meg, kívánatosabb a jelen idejű forma.

⁴ „Amikor megismeritek önmagatokat, akkor megismertettek, és fölismertek, hogy az élő Atya gyermekei vagytok. ⁵De ha nem ismeritek meg önmagatokat, akkor szegénységben vagytok, és ti vagytok a szegénység.”

4 ¹Jézus mondja: „Nem tétovázik majd az aggastyán az ő napjaiban megkérdezni egy hét napos gyermeket az élet helye felől, és élni fog.

²Mert sok első lesz utolsó,

³és ők egyedülivé lesznek.”

5 ¹Jézus mondja: „Ismerjétek meg, ami a szemetek előtt van, és ami el van rejtve előletek, világossá lesz számotokra. ²Mert nincs rejtve semmi, ami ki ne nyilváníttatna.”

6 ¹Tanítványai megkérdezték, (és) ezt mondták neki: „Akarod, hogy böjtöljünk? És hogyan imádkozzunk és adjunk alamizsnát? És milyen étkezési előírásokat tartsunk meg?”²

²Jézus mondja: „Ne hazudjatok. ³És ne tegyétek, amit gyűlöltök.

⁴Mert minden lelepleződik <az igazság>³ látásában.

⁵Mert nincs rejtve semmi, ami ki ne jelentődne. ⁶És nincs semmi eltakarva, ami leleplezetlenül maradna.

7 ¹Jézus mondja: „Boldog az oroszlán, melyet megeszik az ember, és az oroszlán emberré fog válni. ²És átkozott az ember, akit megeszik az oroszlán, és az oroszlán emberré fog válni.”⁴

8 ¹És ő mondja: „Olyan az ember, mint egy okos halász, aki kiveti hálóját a tengerbe, és kiemeli azt a tengerből telve apró hallal. ²Az okos halász talált köztük egy nagy, jó halat. ³Az összes apró halat visszadobja a tengerbe, (és) nehézség nélkül a nagy halat választja.

⁴Akinek van füle, hallja!”

9 ¹Jézus mondja: „Íme, kiment egy vető. Megtöltötte a kezét (maggal), (és) széthintette. ²Néhány az ösvényre esett, és jöttek a madarak, és fölcsipegették azokat. ³Mások kövekre estek, és nem eresztettek gyökeret a földbe, és nem növesztettek kalászt. ⁴És mások tövisek közé estek, azok megfojtották a magokat,

² Lásd: 14,1–3.

³ A kopt szöveg olvasatában: „a meny (ég) színe előtt”, de ez valószínűleg téves. A szövegjavítási javaslat az Oxyrhynchus Papyrus 654.38. alapján történt.

⁴ Az „oroszlán emberré fog válni” fordulat lehet másolási hiba, mely már a szöveg mögötti görög eredeti rendjén jelentkezhetett, és esetleg törölhető. Bár az „ember oroszlánná fog válni” javítás egy formai párhuzamot képez, tartalmilag nem problémamentes.

és férgek ették meg. ⁵És mások jó földbe hullottak, és jó termést hoztak. Termett hatvanszorosat, százhuszszorosat.”

10 Jézus mondja: „Tüzet dobtam a világra, és nézzétek, őrzöm azt, amíg lángol.”⁵

11 ¹Jézus mondja: „Ez az ég elmúlik, és az (ég) fölötte elmúlik.

²És a holtak nem élnek, és az élők nem fognak meghalni.

³És azokban a napokban, amikor azt ettétek, ami halott volt, élővé tettétek azt. Amikor világosságban vagytok, mit fogtok tenni?

⁴Amely napon egyek voltatok, kettővé lettetek. De amikor kettővé váltok, mit fogtok tenni?”

12 ¹A tanítványok mondták Jézusnak: „Tudjuk, hogy el fogsz menni közülünk. Ki lesz a nagy fölöttünk?”

²Jézus mondta nekik: „Bárhonnan jöttetek, Jakabhoz, az Igazhoz kell mennetek, akiért az ég és a föld keletkezett.”

13 ¹Jézus mondta a tanítványainak: „Hasonlítsatok engem, és mondjátok meg, kihez vagytok hasonló?”

²Simon Péter mondta neki: „Egy igaz küldöthöz hasonlítasz.”⁶

³Máté mondta neki: „Egy (különösen) bölcs filozófushoz hasonlítasz.”

⁴Tamás ezt mondta neki: „Mester, az én szám nem bírná elviselni, hogy kimondja, kire hasonlítasz.”

⁵Jézus így szólt: „Nem vagyok a mestered. Mert ittál, és megmámorosodtál a buzogó forrásnál, melyet én mértem ki.”

⁶És fogta őt, (és) félrevonta, (és) három szót mondott neki.

⁷De amikor Tamás visszatért társaihoz, azok megkérdezték tőle: „Mit mondott neked Jézus?”

⁸Tamás ezt mondta nekik: „Ha egyet is megmondok azokból a szavakból, amelyeket ő nekem mondott, köveket ragadtok, és rám dobjátok, és tűz jön ki a kövekből (és) megéget titeket.”

14 ¹Jézus ezt mondta nekik: „Ha böjtöltök, magatoknak szerezték bünt. ²És ha imádkoztok, ítéletben lesz részetek. ³És ha alamizsnát adtok, rosszat tesztek lelketeknek.”⁷

⁵ Vagy: „Őrzöm azt (a világot), amíg lángol.”

⁶ Más fordítások „angyalként” fordítják az angelos-t, nem „küldöttnek”. Vö. Lk 2,9; 9,52

⁷ Lásd: 6,1

⁴És ha valamely területre bementek, és helyről helyre vándoroltok⁸, (és) ők befogadnak, (akkor) azt egyétek, amit elétek tesznek. Gyógyítsátok a köztük⁹ levő beteget!

⁵Mert ami bemegy szátokon, nem fog bemocskolni titeket. Sokkal inkább az mocskol be, ami kijön a szátokon.”

15 Jézus mondja: „Amikor egy olyat láttok, aki nem asszonytól született, borulatok arcra (és) imádjátok őt. Ő a ti Atyátok.”

16 ¹Jézus mondja: „Talán azt gondolják az emberek, hogy én azért jöttem, hogy békét dobjak a földre. ²De ők nem tudják, hogy én azért jöttem, hogy meghasonlást vessek a földre: tüzet, kardot, háborút.

³Mert öten lesznek egy házban: hárman kettő ellen lesznek, és ketten három ellen, apa fia ellen, és fiú apja ellen.

⁴És úgy állnak majd, mint akik magányosak.”

17 Jézus mondja: „Én azt adom majd nektek, amit szem nem látott, és amit fül nem hallott, és amit kéz nem érintett, és ami az emberi szívben fel sem merült.”¹⁰

18 ¹A tanítványok mondták Jézusnak: „Mondd meg nekünk, hogy milyen lesz a mi végünk?”

²Jézus így szólt: „Felfedeztéték már a kezdetet, hogy a vég felől kérdeztek? Mert ahol van kezdet, ott lesz a vég is.

³Boldog, aki meg fog állni a kezdetben. És ő tudni fogja a véget, és nem fogja megízlelni a halált.”

19 ¹Jézus mondja: „Boldog az, aki volt, mielőtt lett volna.

²Ha tanítványaimmá lesztek, (és) hallgattok szavaimra, ezek a kövek szolgálni fognak nektek.

³Mert öt fátok van a Paradicsomban, amelyek nem változnak nyáron (és) télen, és leveleik le nem hullnak. ⁴Aki megismeri azokat, nem fogja megízlelni a halált.

20 ¹A tanítványok mondták Jézusnak: „Mondd meg nekünk, mihez hasonlít a mennyek országa!”

⁸ Szó szerint: „vidéken” („in the countryside”).

⁹ Vagy: „ott (vidéken)”.

¹⁰ Lásd: 1Kor 2,9; *A megváltó dialógusa* (Nag Hammadi Codex III,5).

²Ő mondta nekik: „Egy mustármaghoz hasonlít. ³<Az> a legkisebb a magok között. De amikor megművelt földbe esik, nagy ágot hajt, (és) az ég madarainak menedéke lesz.”

21 ¹Mária mondta Jézusnak: „Mihez hasonlítanak tanítványaid?”

²Ő mondta: „Szolgákhoz¹¹ hasonlítanak, akikre egy olyan föld bízott, mely nem az övék. ³Amikor a föld tulajdonosai megérkeznek, ezt mondják majd: ‘Adjátok át nekünk földünket.’ ⁴(De) ők mezítelenek¹² azok jelenlétében úgy, hogy átadják azt nekik, hogy átadják nekik földjüket.”

⁵Ezért mondom: „Amikor a ház urának tudomására jut, hogy tolvaj közeledik, őrségbe áll, még mielőtt az megérkezne, (és) nem engedi azt betörni házába, az ő birtokába¹³, hogy elvigye javait.

⁶(De) ti álljatok őrséget a világ ellen! ⁷Nagy erővel övezzétek fel csípőtököt úgy, hogy a tolvajok ne találjanak utat hozzátok férközni.”

⁸„Mert a szükségesek, amire ti vártok (vágyakozva), megtaláltnak.¹⁴

⁹Kell lennie köztetek egy bölcs embernek! ¹⁰Amikor a termés megérett, eljött sietve sarlóval kezében, (és) learatta azt.

¹¹Akinek van füle a hallásra, hallja!”

22 ¹Jézus csecsemőket látott, akik szoptak.¹⁵

²Ezt mondta tanítványinak: „E szopós kicsinyek hasonlítanak azokhoz, akik bemennek a királyságba.”

³Ők ezt mondták neki: „Akkor mi úgy megyünk be a királyságba, mint kicsinyek?”

⁴Jézus így szólt hozzájuk: „Amikor a kettőt eggyé teszitek és a belsőt olyanná teszitek, mint külsőt, és a külsőt, mint a belsőt, és a fentit, mit a lentit – ⁵ami annyi, hogy a férfit és a nőt egyetlen eggyé tenni, úgyhogy a férfi nem lesz férfi és a nő nem lesz nő¹⁶ – ⁶és amikor szemeket szemmé teszteket és kezet kézzé és lábat lábbá, ábrázatot ábrázattá¹⁷, ⁷akkor fogtok bemenni [a királyságba].”

¹¹ A *sere sem* általános (literális) fordítása, a „kisgyerekek” e mondásban értelmetlennek tűnik; az itt közölt fordítás a *sere sem*-et a görög *pais* (jelentése: *doulos*, vö. Mt 14,2 és 2Kir 11,24 a LXX-ban) kopt tolmácsolásának tekinti.

¹² Vagy: levetkőztek; a kopt szövegben itt valószínűleg egy hiány van. Az is lehetséges, hogy a szöveg hagyományozása rendjén valami kimaradt a szövegből.

¹³ A kopt genitivus itt értelmező genitivusként értendő.

¹⁴ Alternatív fordítás (vö. TamEv 21,6kv.): „Mert a javakat, melyeket őriztek, ők meg fogják találni.”

¹⁵ Szó szerint: „tejet kaptak”.

¹⁶ Lehetséges, hogy a 22,5 elejéről valami kimaradt, és az eredeti szöveg így hangzott: „és <én azért jöttem> hogy eggyé tegyem...”

¹⁷ Fordítható a kopt szöveg itt „arc”-nak is; vö. Péter Cselekedetei és a Tizenkét Apostol (Nag Hammadi Codex VI,1) 2.24.

23 ¹Jézus mondja: „Kiválasztalak majd titeket, egyet az ezerből, és kettőt a tízezerből. ²És ők úgy állnak majd, mint akik egymagukban vannak.”

24 ¹A tanítványai mondták: „Mutasd meg nekünk a helyet, ahol te vagy, mert szükséges nekünk keresnünk azt.”

²Ő mondta nekik: „Akinek van füle, hallja!

³A fény egy fényember belsejében van, és ő¹⁸ fénylik az egész világban. Ha ő nem világít, sötétség van.”

25 ¹Jézus mondja: „Szeresd testvéredet, mint életedet! ²Védeld őt, mint szemed fényét!”

26 ¹Jézus mondja: „Észreveszed a szálkát, amely testvéred szemében van, de nem látod a gerendát, amely a te (saját) szemedben van. ²Amikor eltávolítod a gerendát a te (saját) szemedből, akkor fogsz (elég) tisztán látni ahhoz, hogy eltávolítsd a szálkát testvéred szeméből.”

27 ¹„Ha ti nem tartózkodtok a világtól,¹⁹ nem találjátok meg a királyságot.

²Ha ti nem teszitek a Sabbátot Sabbáttá,²⁰ nem látjátok meg az Atyát.”

28 ¹Jézus mondja: „A világ közepén álltam, és testben jelentem meg nekik. ²Mindnyájukat részegen találtam. Egyet sem találtam szomjasnak közöttük. ³És fájt a lelkem az emberek fiaiért, mert vakok szívükben, és nem látnak; mert üresen jöttek a világba, (és) azt keresik, hogy üresen is távozzanak a világból. ⁴Most azonban részegek. ⁵(De) amikor lerázzák borukat, megváltoztatják gondolkodásukat.”

29 ¹Jézus mondja: „Ha a test a lélek²¹ miatt lett, akkor az csoda. ²De ha a lélek (lett) a test miatt, az a csodák csodája.”

³Én mégis azon csodálkozom, hogy e hatalmas gazdagság hogyan vett lakozást e szegénységben.

30 ¹Jézus mondja: „Ahol három Isten van, azok istenek.²² ²Ahol kettő van vagy egy, én vele vagyok.”

¹⁸ Lehetséges még: „az fénylik...” és „Ha az nem fénylik...”

¹⁹ Szó szerint: „Ha ti nem bőjtöltök a világ ellen...”

²⁰ Vagy: „nem tartjátok meg a Sabbátot úgy, mint Sabbátot.”

²¹ szellem.

²² A kopt szöveg itt minden bizonnyal hibás. Az Oxyrhynchus Papyrus 1.23 szerint a helyes olvasat: „Ahol hárman vannak, azok istentelenek.” (Szebeni Olivér áthidaló fordítása: „Ahol három isten van, ott bálványok vannak...”)

31 ¹Jézus mondja: „Egyetlen prófétát sem fogad el (saját) faluja. ²Egy orvos nem gyógyítja meg azokat, akik ismerik őt.”

32 Jézus mondja: „Egy magas hegyre épített (és) megerősített város nem eshet el, és nem rejthető el.”

33 ¹Jézus mondja: „Amit majd füleddel hallasz, {a másik füllel}²³ háztetődről hirdesd.

²Mert senki nem gyújt lámpást (és) teszi véka alá, sem nem teszi azt egy rejtett helyre. ³Hanem lámpatartóba teszi, úgyszólván mindenki, aki bejön vagy kimegy, látni fogja fényét.”

34 Jézus mondja: „Ha egy vak vezet egy vakot, mindketten gödörbe esnek.”

35 ¹Jézus mondja: „Lehetetlen, hogy valaki bemenjen egy erős (ember) házába, (és) erőszakkal elragadja azt, hacsak meg nem kötözi kezét. ²Akkor majd kifosztja a házát.”

36 Jézus mondja: „Ne aggódjatok reggeltől estig és estétől reggelig, hogy mit fogtok felöltöni.”²⁴

37 ¹Tanítványai ezt mondták: „Mikor jelensz meg nekünk, és mikor fogunk látni téged?”

²Jézus így szólt: Amikor szégyenérzet nélkül levetköztök,²⁵ és fogjátok ruháitokat, (és) lábatok alá teszitek, mint a kisgyerekek, (és) megtapossátok, ³akkor látjátok meg majd Az Élőnek fiát, és nem fogtok félni.”

38 ¹Jézus mondja: „Sokszor kívántátok e szavakat hallani, ezeket, melyeket én mondok nektek, és amelyeket senki mástól nem hallhattok.

²Lesznek majd napok, amikor keresni fogtok engem, (és) nem fogtok megtalálni.”²⁶

²³ A szöveg valószínűleg hibás, ezt fejezi ki a jelölés. A ránk maradt szöveg értelmének visszaadására két lehetőség kínálkozik. Vagy: „Amit majd füleddel hallasz, hirdesd a háztetődről valaki más fülébe”; vagy: „Amit majd hallasz az (egyik) füleddel (és) a másik füleddel, hirdesd...” (mint egy idiomatikus szójáték a „mindkét füleddel” kifejezésére).

²⁴ Az Oxyrhynchus Papyrus 655.1.1–17 egy jelentősen hosszabb szöveget őrzött meg a 36. mondatként: „¹Jézus mondja: Ne aggódjatok reggeltől [későig, se] estétől reggel[ig], se a ti [ételeitek] [miatt], amit enni [fogtok], [se] [öltözetetek] miatt, amit viselni [fogtok]. ²[Ti sokkal] jobbak [vagytok], mint a [liliomok], melyek [nem] szőnek és nem [fognak]. ³Neked sincs ruhád, mit [magadra öltöztetnél]? ⁴Ki adhat hozzá a te termetedhez? Ő fogja ruhádat megadni.”

²⁵ Vagy: „Levetkőztök szégyeneteket”

²⁶ Vö. 92. és 59. mondatok.

39 ¹Jézus mondja: „A farizeusok és az írástudók megkapták a tudás kulcsait, (de) elrejtették azokat.”²⁷ ²Sem ők maguk nem mentek be, sem azokat nem engedték be, akik kívántak (bemenni).

³Ti azonban legyetek okosak, mint a kígyók, és ártatlanok, mint a galambok!”²⁸

40 ¹Jézus mondja: „Egy borszőlőt ültettek az Atya (szőlősen) kívül. ²És mivel nincs gondozva, kitépetik majd gyökerestől, (és) megsemmisül.”

41 ¹Jézus mondja: „Akinek van (valami) a kezében, (valami több) adatik annak.

²És akinek nincs semmije, attól még az a kevés is elvétetik, amije van.

42 Jézus mondja: „Váljatok átmenőkké.”

43 ¹Tanítványai mondták neki: „Ki vagy te, hogy ezt mondd nekünk?”

²„Abból, amit mondok nektek, nem ismeritek fel, hogy ki vagyok?”

³De ti olyanokká lettetek, mint a zsidók! Szeretik a fát, (de) utálják gyümölcsét. Vagy szeretik a gyümölcsöt, (de) utálják a fát.”

44 ¹Jézus mondja: „Aki az Atyát káromolja, megbocsáttatik neki. ²Aki a Fiút káromolja, megbocsáttatik neki. ³De aki a Szentlelket káromolja, annak nem bocsáttatik meg sem a földön, sem a mennyben.

45 ¹Jézus mondja: „Szőlőt nem szüretelnek tövisbokorról, sem fügét nem szednek bogáncsról, mert azok nem teremnek gyümölcsöt.

²Egy jó ember jót hoz elő kincseiből. Egy rossz ember gonoszt hoz (elő) rossz kincseiből, ami az ő szívében van, és gonoszt szól. ⁴Mert szíve telítettségéből hozza elő a gonoszt.”

46 ¹Jézus mondja: „Ádámtól Keresztelő Jánosig az asszonyok szülöttei között nincs senki, aki felülmúlja Keresztelő Jánost, úgyhogy szemét nem kell le-sütnie.”²⁹

²De én azt (is) mondtam: ‘Aki közületek kicsinnyé lesz, meglátja a királyságot, és felülmúlja Jánost.’ ”

²⁷ Vagy: „elvették a tudás kulcsait, és elrejtették azokat.”

²⁸ Vagy: „Ti azonban legyetek olyan ravaszak, mint a kígyók, és olyan ártatlanok, mint a galambok.”

²⁹ Lehet, hogy a szöveg itt hibás. A konsekutív olvasat mellett a *sima* lehetővé tesz lezárt értelmű (kauzálist azonban aligha) olvasatot is. Következésképpen literálisan így is fordítható: „úgyhogy szemei nem törettek le”, vagy: „úgyhogy szemei nem múlnak el.”

47 ¹Jézus mondja: „Egy embernek lehetetlen két lovat megülni, vagy két íjat feszíteni.

²És egy szolgának lehetetlen két urat szolgálni. Vagy tiszteli az egyiket, és gyalázza a másikat.”

³„Egy ember sem iszik óbort, és utána azonnal újbort kíván inni.

⁴És újbort nem tesznek régi tömlőkbe, nehogy szétrepessze; sem óbort nem tesznek (egy) új tömlőbe, nehogy tönkregye azt.

⁵Egy régi foltot nem varrnak új ruhára, mert szakadás keletkezik.”

48 Jézus mondja: „Ha ketten egy és ugyanazon házban megbékélnek egymással, (akkor) ők azt mondják majd a hegynek: ‘Menj odébb’, és az odébb fog menni.”

49 ¹Jézus mondja: „Boldogok az egyedülállók, a³⁰ választottak. Mert ti megtaláljátok a királyságot. ²Mert ti abból jöttetek, (és) abba tértek vissza.

50 ¹Jézus mondja: „Ha ők azt mondják nektek: ‘Honnan jöttök?’ (akkor) ezt mondjátok nekik: ‘A fényből jöttünk, arról a helyről, ahol a fény önmagától keletkezett, létrehozta (önmagát), és megjelent azok képében.’

²Ha ők azt mondják nektek: ‘Ti (ezek) lennétek?’³¹ (akkor) mondjátok: ‘Mi az ő gyermekei vagyunk, és mi az élő Atya választottai vagyunk.’

³Ha ők megkérdezik tőletek: ‘Micsoda Atyátok jele köztetek?’ (akkor) mondjátok nekik: ‘A mozgás és nyugalom.’ ”

51 ¹Tanítványai mondták neki: „Mikor lesz a halottak <feltámadása>³², és mikor jön el az új világ?”

²Ő ezt mondta nekik: „Az (a feltámadás), amit vártok eljött (már), de ti nem ismeritek föl.”

52 ¹Tanítványai mondták neki: „Huszonnégy próféta beszélt Izráelben, és mind általad szóltak.”³³

²Ő ezt mondta nekik: „Eltaszítottatok magatoktól az élő, és elkezdtek³⁴ a halottakról beszélni?”

53 ¹Tanítványai mondták neki: „Előnyös-e a körülmetélés, vagy nem?”

³⁰ Az *auo* egyenértékűként értendő egy epexegetikai *kai*-al, és nem kopulaként.

³¹ Lehetséges javítás még: „Ti <kik> vagytok?”

³² A kopt szövegben itt „nyugalom” áll, mely valószínűleg tévesen került ide az 50. logion végének hatására. Vö. 2Tim 2,18.

³³ Attól függően, hogy mely görög prepozíciót feleltetjük meg a kopt eredetinek, lehetséges fordítások még „benned”, vagy „téged”, vagy „rólad”.

³⁴ Úgy tűnik, hogy a kopt kifejezés mögött egy görög ingressive aoristos áll.

²Ő ezt mondta nekik: „Ha előnyös lenne, atyáik anyáikkal körülmetélten nemzették volna őket. ³De a lélekben való igaz körülmetélésnek mindenek felett előnye van.”³⁵

54 Jézus mondja: „Boldogok a szegények. Mert tiétek az Isten országa.”

55 ¹Jézus mondja: „Aki nem gyűlöli meg apját és anyját, nem lehet az én tanítványom.

²És aki nem gyűlöli fivérét és nővérét, (és) hozzám hasonlóan nem veszi fel keresztyét, nem lesz méltó hozzám.”

56 ¹Jézus mondja: „Aki megismerte a világot, holttestet talált. ²És aki holttestet talált, ahhoz nem méltó a világ.

57 ¹Jézus mondja: „Az Atya királysága hasonlatos egy emberhez, akinek (jó) vetőmagja volt. ²Éjszaka eljött az ellensége, és gyomot vetett a jó mag közé. ³Az ember nem engedte (szolgálóinak) kihúzni a gyomot. Ezt mondta nekik: ‘Nehogy elmenjete, hogy kihúzzátok a gyomot, és kihúzzátok vele együtt a búzát is.’³⁶

⁴Mert az aratás napján nyilvánvalóvá³⁷ lesz a gyom, és kihúzzák (és) elégetik.”

58 Jézus mondja: „Boldog ember az, aki küszködött.”³⁸ Az életet talált.”

59 ¹Jézus mondja: „Tekintsetek az Élőre, míg éltek, hogy meg ne haljatok, és (akkor) próbáljátok látni őt. És nem lesztek képesek látni (őt).”³⁹

60 ¹Júdea felé tartva <ő látott> egy samaritánust, aki el akart lopni egy bárányt.⁴⁰

²Ő mondta tanítványainak: „Az (az ember) becserkészi a bárányt.”⁴¹

³Azok mondták neki: „Hogy megölje (és) megegye azt.”

⁴Ő mondta nekik: „Amíg az élő, addig nem eszi meg, csak miután megölte (és) holttestté lett.”

⁵Azok mondták: „Másként nem teheti.”

³⁵ Szó szerint: „teljes nyereséget (hasznot) talált.”

³⁶ A kopt szöveg lehetővé teszi még: Nehogy elmenjete, mondván: Kihúzzuk a gyomot, (és aztán) kihúzzátok vele együtt a búzát is.

³⁷ Vagy: „látható.”

³⁸ Vagy: „szenvetett.”

³⁹ Vö. 38. logion.

⁴⁰ A kopt szöveg itt a *de conatu* kifejezés értelmében értendő.

⁴¹ Szó szerint: „Az (az ember) a bárány körül van”. („a bárány körül ólálkodik.”)

⁶Ő mondta nekik: „Ti is, keressetek magatoknak egy nyughelyet, nehogy holttestté váljatok, (és) felfalassatok.

61 ¹Jézus mondta: „Ketten nyugodnak majd egy ágyon. Az egyik meg fog halni, a másik élni fog.”

²Salomé mondta: „Ki vagy (hát), ember? Helyet találtál heverőmön, mint egy <idegen>⁴², és asztalomnál ettél.”

³Jézus mondta neki: „Az vagyok, aki attól jön, aki (mindig) ugyanaz. Aból adatott nékem valamennyi, ami az Atyámé.”

⁴„Tanítványod vagyok!”

⁵Ezért azt mondom: Ha valaki olyanná lesz <mint>⁴³ (Isten), telve lesz fénnnyel. De ha eggyé válik, (Istentől) különállóvá, telve lesz sötétséggel.

62 ¹Jézus mondja: „Titkaimat azoknak mondom el, akik [méltók] az [én] titkaimra.”

²Amit jobb kezed tesz, ne tudja bal kezed, hogy az mit tesz.

63 ¹Jézus mondja: „Volt egy gazdag ember, akinek sok vagyona volt. ²Azt mondta: Felhasználom vagyonomat, úgyhogy vethetek, arathatok, ültethetek, (és) megtölthetem terménnyel csűrjeimet, úgyhogy nem fogok semmiben hiányt szenvedni. ³Ekképpen gondolkodott szívében. És azon éjjel meghalt.

⁴Akinek van füle, hallja!”

64 ¹Jézus mondja: „Egy embernek vendégei voltak. Amikor a vacsorával elkészült, elküldte szolgáját, hogy hívhatja a vendégeket. ²Elment az elsőhöz, (és) ezt mondta: ‘Uram meghív téged.’ ³Ő ezt mondta: ‘Pénzügyem van kereskedőkkel. Ma este jönnek hozzám: elmegyek, és utasításokat adok nekik. Kimentésem kérem a vacsoráról.’

⁴Elment egy másikhoz, (és) ezt mondta: ‘Uram meghívott téged.’ ⁵Ő ezt mondta: ‘Házam vettem, és egy napra oda hívtak. Nem lesz időm.’

⁶Elment egy másikhoz, (és) ezt mondta: ‘Uram meghív téged.’ ⁷Ő ezt mondta: ‘Barátom esküvője lesz, és én készítem az ételt. Nem fogok tudni eljönni. Kimentésem kérem a vacsoráról.’

⁸Elment egy másikhoz, (és) ezt mondta: ‘Uram meghív téged.’ ⁹Ő ezt mondta: ‘Egy falut vásároltam. Mivel a béreket fogom begyűjteni, nem tudok eljönni. Elnézést kérek.’

⁴² Tulajdonképpen a görög eredeti itt valószínűleg *hos xenos* (= *hos snmo*) volt, amely a hagyományozódás folyamán tévesen kapta a *hos ex henos* (= *hos ebol bn ona*) olvasatot és értelmezést.

⁴³ A kézirat olvasatában: „Ha valaki megsemmisült...”

¹⁰A szolga elment. Ezt mondta az' urának: 'Akiket meghívtál a vacsorára, kimentésüket kérték.' ¹¹Az ura így szólt szolgájához: 'Menj ki az utcákra. Hozz (be) akit csak találsz, hogy részt vehessenek a vacsorán.'

¹²Kereskedők és üzletemberek nem mennek be [majd] Atyám helyeire."

65 ¹Ő mondta: „Egy [uzsorásnak]⁴⁴ szőlőse volt. Kiadta azt szőlőmunkásoknak, hogy megműveljék, (és) megkapja tőlük a termést. ²Elküldte szolgáját, hogy a szőlőmunkások átadhassák neki a szőlő termését. ³Azok megragadták a szolgát, megverték, (és) majdhogy megölték. A szolga elment (vissza, és) megmondta urának. ⁴Ura ezt mondta: 'Talán <ők> nem ismert<ék> fel.'⁴⁵ ⁵Másik szolgát küldött, (és) a szőlőmunkások megverték e másodikat is. ⁶Akkor az úr elküldte fiát, (és) mondta: 'Talán fiamhoz tisztelettel viszonyulnak.' ⁷(De) a szőlőmunkások tudván, hogy ő a szőlő örököse, megragadták és megölték.

⁸Akinek van füle, hallja!"

66 „Jézus mondja: Mutassátok meg nekem a követ, melyet az építők megvetettek. Az a szegletkő."

67 Jézus mondja: „Aki mindent ismer, de egy dologban hiányos, az (már) mindenben hiányos.”⁴⁶

68 ¹Jézus mondja: „Boldogok vagytok, (bár)mikor gyűlölnek (és) üldöznek titeket.

²De ők (maguk) nem találnak majd helyet ott, ahol üldöztek titeket."

69 ¹Jézus mondja: „Boldogok, akiket üldöznek szívükben.”⁴⁷ Ők azok, akik igazán megismerték az Atyát."

²„Boldogok, akik szenvednek az éhségtől, mert annak gyomra, aki kívánja (azt), megelégtetik."

70 ¹Jézus mondja: „Ha magatokban létrehozzátok azt, amitek van, akkor az megment titeket. ²Ha az nincs meg magatokon belül, (akkor) az, ami nincs meg magatokon belül, meg (fog) ölni titeket."

71 Jézus mondja: „Le fogom [rombolni ezt a] házat, és senki nem tudja majd [újra] felépíteni azt.

⁴⁴ A kéziratban szereplő hiány lehetővé teszi még a [nagylelkű (vagy: jó) ember] helyreállítást is.

⁴⁵ A kézirat olvasatában: „Talán ő nem ismerte fel őket.” Valószínűleg téves a szöveg.

⁴⁶ Lehetséges a szövegnek ez a javítása is: „Aki mindent ismer, de hiányos önmagában, (az) teljességgel hiányos."

⁴⁷ A szöveg valószínűleg hibás, és eredetileg – a Mt 5,8-hoz hasonlóan – ez állt: „Boldogok az üldözöttek, <mert ők tiszták> szívükben."

72 ¹Egy [ember mondta] neki: „Mondd testvéreimnek, hogy meg kell osztaniuk velem atyám vagyonát.”

²Ő mondta neki: „Ember, ki tett engem osztóvá?”

³Tanítványaihoz fordult, (és) így szólt: „Avagy osztó vagyok én?”

73 Jézus mondja: „Az aratás bőséges, de kevés a munkás. De kérjétek az Urat, hogy küldjön munkásokat az aratásba.”

74 Ő mondta: „Uram, sokan vannak a kút körül, de nincs semmi⁴⁸ a <kút>ban.”⁴⁹

75 Jézus mondja: „Sokan állnak az ajtó előtt, de az egyedülállók lesznek, akik bemennek a menyegzői terembe.”⁵⁰

76 ¹Jézus mondja: „Az atya királysága hasonlatos a kereskedőhöz, akinek áruai voltak, és talált egy gyöngyöt. ²Az a kereskedő okos. Eladta javait, (és) megvásárolta magának egyedül a gyöngyöt.

³Ti is keressétek az ő kincsét, amely nem enyészik el, (és) amely ott van, ahová moly el nem ér, hogy megegye, és féreg meg nem emészti.”

77 ¹Jézus mondja: „Én vagyok a fény, mely mindenek fölött van. Én vagyok a Mindenség. A Mindenség belőlem jött ki. És hozzám jött a Mindenség.”

²„Iasíts el egy darab fát – én ott vagyok.

³Emeld föl a követ, és engem megtalálász ott.”

78 ¹Jézus mondja: „Miért mentetek ki vidékre? Hogy egy szélingatott nádat lássatok, ²és hogy egy embert lássatok puha ruhába öltözve [mint a ti] királyaitok és nagy embereitek?”⁵¹

³Azok puha ruhába öltöztek, de nem lesznek képesek felismerni az igazságot.”

79 ¹Egy asszony a sokaságból mondta neki: „Üdv az anyaméhnek, mely téged hordott, és az emlőknek, melyek téged tápláltak.”

²Ő mondta [neki]: „Üdv azoknak, akik meghallották az Atya szavát, (és) igazán megőrizték azt.

³Mert lesznek napok, amikor ezt mondjátok majd: ‘Üdv az anyaméhnek, mely nem fogant, és az emlőknek, melyek nem adtak tejet.’ ”

⁴⁸ Vagy: „senki.”

⁴⁹ A kézirat (téves) olvasatában: „betegség.”

⁵⁰ Lásd: Mt 25,1–13.

⁵¹ Vagy: „erős embereitek”.

80 ¹Jézus mondja: „Aki a világot megismerte, (holt)testet talált. ²De aki (holt)testet talált, ahhoz nem méltó a világ.”

81 ¹Jézus mondja: „Aki gazdag lett, király lehet.
²És akinek hatalma van, lemondhat⁵² (arról).”

82 ¹Jézus mondja: „Aki közel van hozzám, közel van a tűzhöz.
²És aki távol van tőlem, távol van a királyságtól.”

83 ¹Jézus mondja: „A képek láthatók az embereknek, de a bennük levő fény rejtve van a képekben.
²{⁵³ Az Atya fénye ki fogja jelenteni önmagát, de képét elrejtí fénye.”

84 ¹Jézus mondja: „Amikor hasonlóságokat látjátok, telve vagytok örömmel. ²De amikor azon hasonlatosságaitokat látjátok, melyek titeket megelőzően jöttek létre – azok sem meg nem halnak, sem nyilvánvalókká nem lesznek – mennyire fogjátok elviselni?”

85 ¹Jézus mondja: „Ádám egy nagy hatalomból és nagy gazdagságból jött. De ő nem vált méltóvá hozzátok. ²Mert ha méltó lett volna, (akkor) [ő] nem [ízlelt volna] halált.”

86 ¹Jézus mondja: „[A rókáknak megvannak] az ő lyukaik, és a madaraknak megvannak az ők fészkeik. ²De az ember fiának nincs hová lehajtania fejét, (és) megpihenni.”

87 ¹Jézus mondta: „Nyomorult a test, mely egy testtől függ. ²És nyomorult a lélek, amely e kettőtől függ.”

88 ¹Jézus mondja: „A küldöttek⁵⁴ és a próféták eljönnek hozzátok, és néktek fogják adni, ami a tietek. ²És viszonzásul ti is adjátok nekik, ami kezetekben van, (és) ezt mondjátok magatoknak: ‘Mikor jönnek el (és) veszik el, ami az övék?’ ”

89 ¹Jézus mondja: „Miért mossátok a serleg külsejét? ²Hát nem értitek, hogy aki a belsejét teremtette, az teremtette a külsejét is?”

⁵² Vagy: „visszautasíthat”, „elutasíthat”, „megtagadhat.”

⁵³ A kéziratban birtokviszonyra utaló töredék áll.

⁵⁴ Más fordítások itt az „angyalok”-at kedvelik a „küldöttek” helyett. Lásd a 13,2 mondas jegyzetét.

90 ¹Jézus mondja: „Jöjjetek hozzám, mert igám kedves⁵⁵, és uralmam szelíd.
²És nyugalmat fogtok találni magatoknak.”

91 ¹Ők mondták neki: „Mondd meg nekünk, ki vagy, hogy hihessünk benned.”
²Ő mondta nekik: „Megvizsgáljátok arcát az égnek és földnek, de azt, aki előttetek van, nem ismertétek fel, és nem tudjátok, hogyan vizsgáljátok ezt az alkalmat.”⁵⁶

92 ¹Jézus mondja: „Keressetek, és találni fogtok.
²De amely dolgok felől az elmúlt időben kérdeztetek engem, és amit nem mondtam el néktek ama napon, most el kívánom mondani néktek, de ti nem keressetek azokat.”⁵⁷

93 ¹„Azt, ami szent, ne adjátok a kutyáknak, nehogy a trágyadombra vessék azokat.
²Ne dobjátok gyöngyöket a disznóknak, nehogy [sárba]⁵⁸ fordítsák [azokat]⁵⁹.”

94 ¹Jézus [mondja]: „Aki keres, találni fog.
²[Aki kopogtat], annak megnyitják.”

95 ¹[Jézus mondja:] „Ha pénzetek van, ne adjátok ki kamatra. ²Hanem olyanak adjátok [azt], akitől nem kapjátok (vissza).”⁶⁰

96 ¹Jézus [mondja]: „Az Atya királysága hasonlatos [egy] asszonyhoz. ²Vett egy kevés kovászt. Elrejtette azt a tésztaiban, (és) hatalmas kenyerekké változtatta azt.
³Akinek van füle, hallja!”

97 ¹Jézus mondja: „Az [Atya] királysága olyan, mint egy asszony, aki egy liszttel tele [korsót] visz. ²Miközben [az] úton ment, nagyon távol (otthonától) a korsó füle letört, (és) a liszt kicsorgott az ösvény[re]. ³(De) ő nem tudta (azt); nem vett észre semmi bajt. ⁴Amikor hazaért, letette a korsót a földre, (és) üresen találta.”

⁵⁵ Vagy: „könnyű”

⁵⁶ Vagy: „alkalmas pillanatot”.

⁵⁷ Vö. 38. mondás.

⁵⁸ A szöveg helyreállításának más lehetőségei is vannak, például: „nehogy azok [tönkretégyék] <azokat>” vagy: nehogy azok [darabokra] törjék <azokat>”.

⁵⁹ A kézirat tévesen egyes számot használ.

⁶⁰ Vagy: „olyanok adjátok [azt], akitől nem kapjátok meg azt (a kamatot).”

98 ¹Jézus mondja: „Az Atya királysága hasonló egy emberhez, aki meg akart ölni egy erős⁶¹ embert. ²Házában kardot rántott (és) beledöfte a falba, hogy megtudja, (elég) erős-e keze. ³Azután ölte meg az erős embert.”

99 ¹A tanítványok mondták neki: „Testvéreid és anyád kint állnak.”
²Ő mondta nekik: „Azok itt, akik Atyám akaratát cselekszik, azok testvéreim és anyám. ²Ők azok, akik be fognak menni Atyám országába.”

100 ¹Jézusnak egy aranypénzt mutattak, és mondták neki: „Cézár emberei adót követelnek tőlünk.”

²Ő mondta nekik: „Adjátok Cézárnak, ami a Cézaré. ³Adjátok Istennek, ami az Istené. ⁴És ami az enyém, adjátok nekem.”

101 ¹Aki nem gyűlöli [apját] és anyját, ahogy én, nem lesz képes az én [tanítványommá] válni. ²És aki [nem] szereti [apját és] anyját, ahogy én, nem lesz képes az én [tanítványommá] válni.

³Mert az én anyám [...] ⁶²de az igazi [anyám] életet adott nekem.”

102 Jézus mondja: „Jaj nekik, a farizeusoknak, mert olyanok, mint a kutya, mely a barmok jászolában alszik⁶³, mert sem az nem eszik, sem a barmokat nem [engedi] enni.”

103 Jézus mondja: „Boldog az az ember, aki tudja, hogy (a háznak)⁶⁴ mely részén jönnek be a rablók, úgyhogy fölkelhet, hogy összegyűjtse [birtokát] és felövezze ágyékát, mielőtt azok bejönnek.”

104 ¹Azok mondják [Jézusnak]: „Jöjj, imádkozzunk és böjtöljünk ma!”

²Jézus így szólt: „Mi hát a bűn, amit elkövettem, vagy hol győztek le engem? Hanem amikor a vőlegény kijön a menyegzői szobából, akkor böjtöljünk és imádkozzunk.”

105 Jézus mondja: „Aki apát és anyát fog ismerni, parázna fiának fogják nevezni.”⁶⁵

⁶¹ Vagy: „nemes.”

⁶² A hiányt így lehetne kiegészíteni: „Mert az én anyám, aki [szült engem, tönkretett engem]”. Egy másik lehetőség: „Mert az én anyám [rászedett engem].”

⁶³ Vagy: „fekszik.”

⁶⁴ Vagy: „(az éjszakának) mely részén.”

⁶⁵ Vö. Fülöp evangéliuma (Nag Hammadi Codex II,3, 52,21–24 oldal). A szöveg hagyományozódása rendjén egy tagadó szócska kimaradhatott a szövegből, és a szöveget a következő formában tudjuk megérteni: „Aki nem ismer apát és anyát...”

106 ¹Jézus mondja: „Amikor a kettőt egyg  teszitek, akkor lesztek az ember fiaik.⁶⁶

² s amikor azt mondjátok: ‘Hegy, menj od bb’, az od bb fog menni.”

107 ¹J zus mondja: „A királyság hasonlatos egy p sztorhoz, akinek sz z juha volt. ²Egy k z l k, a legnagyobb, eltévedt. Otthagyta a kilencvenkilencet, ( s) kereste az egyet, amíg megtalálta. ³A nagy erőfeszítés után ezt mondta a juhoknak: ‘Téged jobban szeretlek, mint a kilencvenkilencet.’ ”

108 ¹J zus mondja: „Aki számból fog inni, olyanná lesz, mint  n. ² n magam leszek  , ³ s ami rejtett, feltárul neki.”

109 ¹J zus mondja: „A királyság hasonlatos egy olyan emberhez, akinek a földjében kincs van, [amelyről]   nem tud. ² s [miután] meghalt, az   [fi ra] hagyta. (De) fia sem tudott (róla). Fogta a földet, és eladta. ³ s aki megvette azt, eljött, és szántás k zben [megt lta] a kincset. Elkezdett pénzt kölcsönözni kamatra, akinek csak akart.”

110 Jézus mondja: „Aki megtalálta a világot, ( s) gazdagg ⁶⁷ lett, lemondhat⁶⁸ a világról.

111 ¹J zus mondja: „Az eget f l fognak g ngy l dni el ttetek, és a föld (is).

² s aki az el bb l  l, nem fog halált látni.”

³Nemde⁶⁹ Jézus mondja: „Aki megtalálta önmagát, ahhoz nem méltó a világ”?

112 ¹J zus mondja: „Jaj a testnek, mely a l lkt l függ. ²Jaj a léleknek, mely a testtől függ.”

113 ¹T n tv nyai mondták neki: „A királyság — mely napon fog eljönni?”

²„Nem a v rt módon jön el.⁷⁰ ³Nem mondják majd: ‘Nézd, itt!’, vagy ‘Nézd, ott!’ ⁴Hanem az Atya királysága a föld fölött terül el, és az emberek nem látják azt.”

114 ¹Simon Péter mondta neki: „Mária menjen el közülünk, mert a nők nem méltók az életre.”

⁶⁶ Vagy: „az emberiség gyermekei”

⁶⁷ Valószínűleg: „Aki megtalálja <majd> a világot ( s) gazdaggá lesz”

⁶⁸ Vagy: „visszautas that”, „elutasíthat”, „megtagadhat”.

⁶⁹ Itt egy hiányt találunk; talán a következő görög szöveget feltételezhetjük itt: (e) ouk (oidate) hot , „(avagy) nem (tudjátok), hogy”

⁷⁰ Szó szerint: „ rk dve”

²Jézus így szólt: „Nézd, én úgy vezetem be őt, hogy férfiúvá teszem, úgyhogy ő is egy élő férfiú!”⁷¹ lélekké válik, hozzád hasonlónak.”

³(Bizony mondom néktek)⁷²: „Minden nő, aki férfivá teszi magát, be fog menni a mennyek országába.”

Alulírat:

Az evangélium Tamás szerint

⁷¹ Az *nhoout* esetében az *n*-nek értelmezésünkben az *ouyna*-hoz tartozóan tulajdonságot kifejező funkciója van. Nem értelmezendő önálló identitás kifejezőjeként.

⁷² A legtöbb fordítás és kiadás itt a *je-t* kauzális értelemben érti. Az itt szereplő hiányjel azonban világosan utal arra, hogy egy önálló kijelentés kezdődik. Ezt hivatott érzékeltetni a *tijo de nunos netn* („Bizony mondom néktek”) bevezető formulával való kiegészítés.